

Sygn. akt: III AUa 698/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Mirosław Godlewski (spr.)

Sędziowie: SSA Iwona Szybka

SSO del. Dorota Rzeźniowiecka

Protokolant: st.sekr.sądowy Kamila Tomasik

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2014 r. w Łodzi

sprawy **W. M.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o wznowienie postępowania o wypłatę emerytury w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 10 stycznia 2012 roku w sprawie sygn. akt VI U 1408/11

o podjęcie wypłaty emerytury,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 11 marca 2013 r., sygn. akt: VI U 1605/12,

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym i oddala skargę.

Sygn. akt. III AUa 698/13

UZASADNIENIE

Ubezpieczona W. M., złożyła 31 grudnia 2012 roku skargę o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Płocku wydanym dnia 10 stycznia 2012 roku w sprawie VI U 1408/11.

Skargę o wznowienie oparła o przepis art. 401/1/ k.p.c. wywodząc, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257 poz. 1726) stanowiący podstawę zawieszenia pobieranej przez nią emerytury, oraz podstawę prawną wydanego wyroku, został przez Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 13 listopada 2012 roku (K 2/12) uznany za niezgodny z wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa.

Wskazując na powyższe, skarżąca akcentując zachowanie terminu do wniesienia skargi, wobec opublikowania wyroku K 2/12 w dniu 22 listopada 2012 roku, wniosła o wznowienie zakończonego prawomocnie postępowania, zmianę wyroku wydanego dnia 10 stycznia 2012 roku w sprawie VI U 1408/11 poprzez zmianę decyzji organu rentowego zawieszającej wypłatę emerytury.

Skarżąca wnosiła także o zasądzenie od organu rentowego, na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania.

Organ rentowy wnosił o oddalenie skargi. Nie kwestionując formalnej dopuszczalności wznowienia postępowania, wskazywał, że wypłata świadczenia należnego ubezpieczonej została podjęta od dnia 22 listopada 2012 roku to jest od daty ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego i nie ma merytorycznych podstaw do podjęcia wypłaty świadczenia za okres wcześniejszy.

Wyrokiem wydanym 11 marca 2013 roku w sprawie VI U 1605/12 Sąd Okręgowy w Płocku zmienił zaskarżony wyrok z dnia 10 stycznia 2012 roku oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że podjął wypłatę emerytury W. M. od dnia 1 października 2011 roku, umorzył postępowanie w zakresie wypłaty emerytury od dnia 22 listopada 2012 roku i przekazał do załatwienia organowi rentowemu wnioski o wypłatę odsetek.

Wydając przedmiotowy wyrok sąd pierwszej instancji przyjął za podstawę rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne.

W. M. nabyła prawo do emerytury z dniem 1 października 2008 roku. Wypłata świadczenia została zawieszona z uwagi na kontynuowanie zatrudnienia sprzed nabyciem prawa do emerytury. Od 12 marca 2009 roku organ rentowy podjął wypłatę przyznanej emerytury. Następnie decyzją z dnia 7 listopada 2011 roku wstrzymał wypłatę świadczenia od 1 października 2011 roku w oparciu o przepis art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych. Złożone przez ubezpieczoną odwołanie zostało prawomocnie oddalone wyrokiem wydanym przez Sąd Okręgowy w Płocku dnia 10 stycznia 2012 roku w sprawie VI U 1408/11. Na wniosek ubezpieczonej, organ rentowy podjął wypłatę emerytury od 22 listopada 2012 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd pierwszej instancji uznał skargę o wznowienie postępowania za dopuszczalną i merytorycznie zasadną. Przywołując przepis art. 401/1/ k.p.c., treść wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie K 2/12 ogłoszonego dnia 22 listopada 2012 roku sąd skonstatował, że mimo nabycia prawa do emerytury pod rządem przepisu art. 103 ust. 2 a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i obowiązującej wówczas treści pojęcia ryzyka emerytalnego, ubezpieczona winna mieć wypłaconą emeryturę także za okres od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku albowiem niezgodność z Konstytucją zawieszenia emerytury W. M. na podstawie art. 103 a ustawy emerytalnej wymaga przywrócenia stanu zgodnego z prawem od chwili wejścia niekonstytucyjnej normy prawnej w życie. Wskazując na powyższe, sąd pierwszej instancji przywołując przepis art. 401/1/ k.p.c. i art. 412 § 2 k.p.c. oraz art. 477/13/k.p.c. i art. 477/10/ k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w części w zakresie zawartego w punkcie pierwszym wyroku orzeczenia nakazującego podjęcie wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011 roku, organ rentowy.

W apelacji zarzucił wyrokowi błędną wykładnię art. 190 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych ustaw w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS poprzez przyjęcie, że prawo do wznowienia wypłaty emerytury przysługuje od daty wejścia w życie niekonstytucyjnego przepisu, a nie od daty ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, a także poprzez przyjęcie, iż ubezpieczona należy do kręgu osób, do których niezasadnie zastosowano art. 103 a powołanej ustawy.

Motywuując podniesione zarzuty, apelant argumentował, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność określonego przepisu z Konstytucją wywiera skutki prawne od dnia ogłoszenia w sposób określony w przepisie art. 190 ust. 2 Konstytucji, czyli na przyszłość (ex nunc). Wobec powyższego o prawie do wypłaty w związku z treścią wskazanego wyroku, można mówić jedynie poczynając od 22 listopada 2012 roku, czyli od daty opublikowania wyroku w Dzienniku Ustaw.

Niezależnie od powyższej argumentacji, apelant podniósł także, że przywołany wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie obejmuje swą treścią ubezpieczonej, która nabyła emeryturę przed 8 stycznia 2009 roku, pod rządami innej treści ryzyka emerytalnego i już z tej przyczyny nie ma prawa do wypłaty świadczenia za okres od 1 października 2011 roku.

W konkluzji apelacji, apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie skargi o wznowienie postępowania ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja jest zasadna, skutkując zmianą zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie skargi o wznowienie postępowania mimo błędności zarzutu dotyczącego wykładni art. 190 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Mając na uwadze, stanowiska stron jak i wynik analizy okoliczności sprawy, zaakceptować należy stanowisko sądu pierwszej instancji co do tego, że w sprawie spełnione zostały przesłanki do wznowienia postępowania w granicach zakreślonych przywołaną podstawą, art. 401/1/ k.p.c..

Wskazane w apelacji granice zaskarżenia, wymuszają także ograniczenie się w zakresie orzekania jak i rozważań do treści zaskarżanego wyroku zawartej w punkcie pierwszym sentencji. Wobec powyższego, jedynie ubocznie wskazać należy na brak wewnętrznej spójności w rozumowaniu jak i działaniu, tak organu jak i sądu pierwszej instancji odnośnie zakresu objętego punktem drugim wyroku. Niezrozumiałym jest bowiem dlaczego organ, skoro twierdzi, że ubezpieczona nie należy do kręgu podmiotowego osób objętych wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie K 2/12 podejmuje wypłatę emerytury od 22 listopada 2012 roku, a sąd rozpoznając skargę o wznowienie postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem z dnia 12 stycznia 2012 roku wychodzi poza cezurę czasową wznowienia. Z przyczyn wskazanych powyżej, w przedmiotowej sprawie nie ma możliwości prowadzenia bliższej analizy wskazanych zagadnień.

Przechodząc od istoty, stwierdzić należy, że w sprawie nie ma sporu co do stanu faktycznego. Ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji są pełne, niekwestyjne i wystarczające do merytorycznego rozpoznania sprawy na etapie postępowania apelacyjnego. Wobec powyższego, sąd drugiej instancji, przyjmuje wskazane ustalenia faktyczne, za własne, dla potrzeb rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym.

Apelujący nie ma racji twierdząc, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego stwierdzający niezgodność z konstytucją określonego przepisu (w tym przypadku art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 roku) jest skuteczny ex nunc od daty ogłoszenia wyroku, to jest od 22 listopada 2012 roku. Apelujący, formułując wskazany zarzut oraz jego motywacje, pomija podstawowe w tej kwestii stanowisko judykatury zawarte w wyroku Sądu Najwyższego z 20 kwietnia 2011 roku wydanego w sprawie I CSK 410/10 zawierające syntetyczny wywód dotyczący czasowego obowiązywania wyroków Trybunału Konstytucyjnego. (patrz – legalis nr 348442). W świetle, przedstawionej w przywołanym wyroku argumentacji, skutek ex tunc wyroku Trybunału Konstytucyjnego wydanego w sprawie K 2/12 nie powinien wzbudzać jakichkolwiek wątpliwości. Za takim rozumieniem skutku czasowego przedmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego wypowiedział się także Sąd Najwyższy w wyroku z 4 września 2013 roku wydanym w sprawie II UK 24/13 (legalis nr 736946) stwierdzając, że skutkiem uznania za niekonstytucyjne przepisów art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach w określonym zakresie jest obowiązek zapewnienia przez wszystkie sądy, które orzekły na podstawie niekonstytucyjnych przepisów prawa, stanu zgodnego z Konstytucją w zakresie wiążąco rozstrzygniętym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego. Skoro uznane za niezgodne z Konstytucją przepisy prawa naruszały ustawę zasadniczą już od dnia ich wejścia w życie (ex tunc), przeto nie mogą być legalną podstawą orzekania przez sądy powszechne i Sąd Najwyższy. Tok rozumowania zaprezentowany w tym orzeczeniu zdaje się stanowić inspirację wydania zaskarżonego wyroku. Jednakże, prezentując tok rozumowania, który doprowadził do wydania zaskarżonego wyroku, sąd pierwszej instancji całkowicie pominął kwestię zakresu podmiotowego wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12, na co trafnie, zwrócił uwagę apelujący. Przede wszystkim tego, że rzeczony wyrok nie dokonuje oceny przepisu art. 103 a ustawy.

Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 listopada 2012 roku (K 2/12) sam określił zakres wyroku stwierdzając – „Z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 roku w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 roku, bez rozwiązania stosunku pracy. Znaczy to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą – jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury – nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później t.j. od 1 stycznia 2011 roku Trybunał Konstytucyjny jeszcze raz przypomina, że rozpatrywana sprawa nie dotyczy istoty rozwiązania zawartego w art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Trybunał nie badał konstytucyjności obowiązku uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą jako warunku realizacji nabytego prawa do emerytury, lecz zastosowania nowej treści ryzyka emerytalnego na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 roku do osób, które w momencie jej wejścia w życie miały już ustalone i zrealizowane prawo do emerytury.”

Oznacza to, że z dobrodziejstwa wyroku Trybunału Konstytucyjnego, ze skutkiem *ex tunc*, korzystają jedynie ci ubezpieczeni, którzy prawo do emerytury nabyli w okresie od 8 stycznia 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku. Tylko bowiem tego kręgu podmiotowego nie dotyczy warunek rozwiązania stosunku pracy. Jak prawidłowo wskazuje apelant, ubezpieczona nabyła prawo do emerytury 1 października 2008 roku pod rządem przepisu art. 103 ust. 2 a ustawy i tam zawartego ryzyka emerytalnego. Przepisu ocenianego przez Trybunał Konstytucyjny (SK 45/04), przepisu, który spowodował zawieszenie przyznanego świadczenia, podjęcie którego nastąpiło dopiero w marcu 2009 roku wobec uchylecia przepisu art. 103 ust. 2 a ustawy. Uchylenie wskazanego przepisu ustawą z 21 listopada 2008 roku o emeryturach kapitałowych (Dz. U. nr 228 poz. 1507) skutkujące możliwością łączenia kontynuowanego zatrudnienia z pobieraniem emerytury, było dla ubezpieczonej rozwiązaniem korzystnym. Kolejna zmiana przepisów i powrót do poprzedniego pojęcia ryzyka emerytalnego, ryzyka pod rządem którego ubezpieczona nabyła prawo, zmiana skutkująca ponownym wstrzymaniem wypłaty emerytury od 1 października 2011 roku, było działaniem prawnie dopuszczalnym. (patrz także – SA w Łodzi wyrok z 20 maja 2013 roku III AUa 1483/12 *legalis* nr 723165). Ubezpieczona z racji nabycia prawa do emerytury przed 9 stycznia 2009 roku, pod rządem ryzyka emerytalnego zdefiniowanego w treści art. 103 ust. 2 a ustawy, nie należała bowiem do kręgu podmiotowego wskazanego w wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12 i nie korzysta z dobrodziejstwa tego wyroku. Z uwagi na obowiązującą od tej daty treść art. 103 a ustawy, odwołująca się będzie mogła mieć wypłacaną emeryturę, gdy spełni warunki wskazane w art. 103 a ustawy. Ubezpieczona, niewątpliwie nabyła prawo przed 1 stycznia 2011 roku, ale nie jest osobą, która nabyła to prawo w okresie kiedy nie było konieczności rozwiązywania stosunku pracy i w konsekwencji nie przynależy do kręgu podmiotowego określonego w art. 28 przywoływanej ustawy oraz w wyroku Trybunału Konstytucyjnego K 2/12.

W świetle powyższego, fakt podjęcia wypłaty emerytury od 22 listopada 2012 roku pomimo istnienia przeszkody z art. 103 a ustawy, nie ma jakiegokolwiek jurydycznego znaczenia w sprawie, fakt ten mógł stanowić dla ubezpieczonej co najwyżej pozytywne zaskoczenie. Z oczywistych, także wskazanych powyżej przyczyn, podyktowanych charakterem rozpoznawanej sprawy, poza wszelkim rozważaniami muszą pozostać kwestie, związane z regulacją zawartą w ustawie z 13 grudnia 2013 roku o ustaleniu i wypłacie emerytur, do których prawo uległo zawieszeniu w okresie od dnia 1 października 2011 do dnia 21 listopada 2012 roku, która wejdzie w życie 19 lutego 2014 roku (Dz. U. z 2014 roku poz. 169), aczkolwiek dokonując wykładni przepisu art. 1 tejże ustawy i kręgu podmiotowego do którego jest ona adresowana, organy będą zmuszone analizować i rozważać problematykę, która legła u podstaw wydania niniejszego wyroku.

Kierując się wskazaną argumentacją, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 412§ 2 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił skargę o wznowienie postępowania.